

Programy hospodárskeho a sociálneho rozvoja v Košickom kraji

Základným strednodobým programovým dokumentom podpory regionálneho rozvoja na lokálnej úrovni je **Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce**. Aj pre regionálne štruktúry, ktoré vznikli vytvorením združení obcí na princípe partnerstva, tzv. mikroregióny, sa v praxi potvrdila potreba vypracovania takého dokumentu. Na základe Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja mikroregiónu si vytvorené združenie obcí môže lepšie zadefinovať strategické prístupy rozvoja jednotlivých obcí združenia, ale najmä cez tento programový dokument sa môžu lepšie identifikovať tie kľúčové rozvojové zámery, ktoré musia obce riešiť spoločne a ktoré si vyžadujú koncentráciu zdrojov ľudských aj finančných. Tak ako Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce, tak aj mikroregiónu nadväzuje na príslušné strategické dokumenty a programové dokumenty podpory regionálneho rozvoja na národnej a regionálnej úrovni a rešpektuje zásady regionálnej politiky SR a Európskej únie.

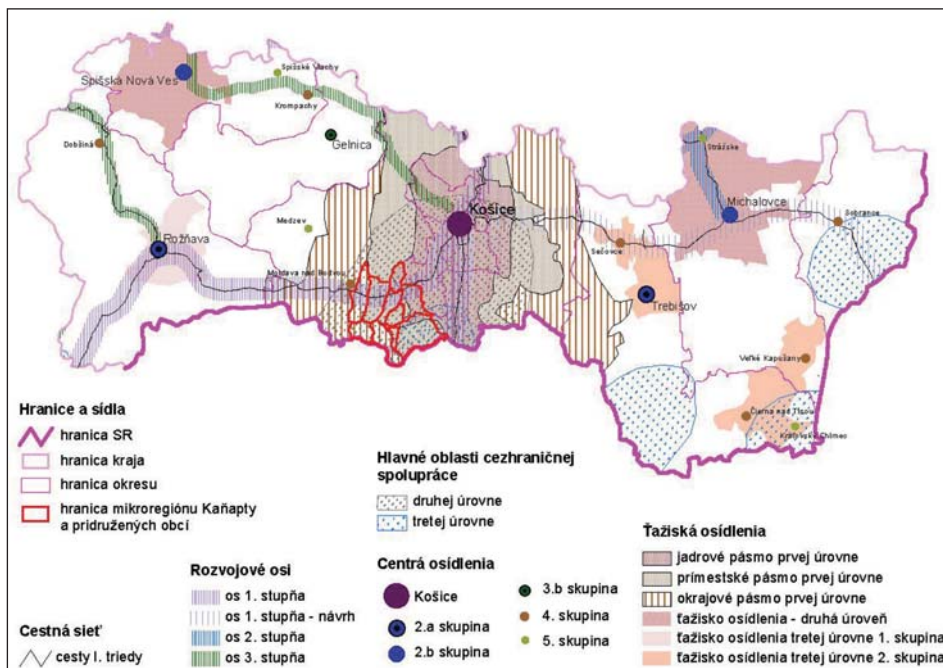
Slovenská agentúra životného prostredia v rámci svojich aktivít dlhodobu priebežne spolupracuje s obcami a mikroregiónmi, z hľadiska komplexnej podpory rozvoja vidieka, predovšetkým aktivitami v Programe obnovy dediny (POD). V priebehu rokov 2003 a 2004 takto v spolupráci lokálnych samospráv a mikroregiónov v Košickom kraji, regionálnej samosprávy Košického kraja, Slovenskej agentúry životného prostredia – CER v Košiciach a ďalších partnerov vznikli a následne boli realizované (v období 2004 – 2005) projekty podporené z fondov EÚ (PHARE – projekty grantovej schémy miestneho a regionálneho rozvoja):

Pracovné zasadnutie členov Mikroregiónu Juh Šíravy

Projekty

- Stratégia rozvoja Mikroregiónu Kaňapty a pridružených obcí (projekt grantovej schémy miestneho a regionálneho rozvoja č. 2002/000.610-13-086); Združenie obcí údolia Kaňapty (Mikroregión Kaňapty) tvoria obce Buzica, Cestice, Komárovce, Nižný Lánec, Perín-Chym, Rešica, Veľká Ida v okrese Košice – okolie, pričom v projekte boli partnermi aj obce Čečejevce a Mokrance.
- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja mikroregiónu Juh Šíravy (projekt grantovej schémy miestneho a regionálneho rozvoja č. 2002/000.610-

MR Kaňapty

13-088); Záujmové združenie spoločenstva obcí Juh Šíravy (Mikroregión Juh Šíravy) tvoria obce Hažín, Hnojné, Lúčky, Zalužice a Závadka v okrese Michalovce.

Hlavným cieľom Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja je zabezpečiť vyvážený hospodársky a sociálny rozvoj obce resp. mikroregiónu, odstrániť alebo zmierniť súčasné nedostatky a zamedziť prehlbovaniu disparít a disproporcií. V zmysle platnej legislatívy PHSR obce, a teda aj Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja mikroregiónu obsahuje najmä:

- analýzu podmienok a stavu v oblasti ekonomiky, občianskeho a technického vybavenia, podmienok pre kultúru, šport a rekreáciu a analýzu stavu životného prostredia, ochrany prírod-

ných zdrojov a kultúrohistorického dedičstva,

- zhodnotenia rozvojového potenciálu a ľudských zdrojov,
- hlavné smery rozvoja obcí mikroregiónu, stanovenie cieľov a prvoradých potrieb v rozvoji hospodárstva a podnikateľského prostredia, ľudských zdrojov, cezhraničnej spolupráce, cestovného ruchu, sociálnej infraštruktúry, dopravy a technickej infraštruktúry, kultúry, občianskej vybavenosti, služieb a životného prostredia,
- návrh finančného a administratívneho zabezpečenia.

Pri tvorbe Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja týchto mikroregiónov sa použila metóda interaktívneho plánovania, pri ktorej je uplatnený multidisciplinárny prístup. Do jeho realizácie sa okrem odborníkov a špecialistov zapojili aj obyvatelia obcí mikroregiónu, predstavitelia samosprávy obcí (starostovia a poslanci obecných zastupiteľstiev). Tento prístup umožnil lepšie identifikovať problémy a potreby mikroregiónu. Rozvojové stratégie, stanovené v procese tvorby PHSR, odrážajú tak záujmy všetkých skupín, ktoré sa procesu zúčastnili. Pre tvorbu PHSR vznikli akčné skupiny zostavené zo starostov obcí mikro-

Mikroregión Juh Šíravy

regiónov a zástupcov obyvateľov jednotlivých obcí, ktoré sa celého procesu tvorby Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja mikroregiónov zúčastňovali.

V prvej fáze tvorby tohto programu uskutočnené SWOT analýzy mikroregiónov boli realizované metódou brainstormingu za účasti facilitátorov. Súbežne prebiehali práce na spracovaní sociálno-ekonomických analýz mikroregiónov, ktoré vypracoval odborný tím pracovníkov SAŽP – CER Košice a jeho externí špecialisti. Tieto audity územia a zdrojov sa realizovali metódami uplatňovanými v procese tvorby analytických plánovacích podkladov (zber údajov a informácií, prieskum v teréne, využitie podkladov a dokumentov spracovaných pre obce mikroregiónov, na úrovni okresu, resp. kraja). Ide o analýzy územnotechnických, prírodných, kultúrohistorických, sociálno-ekonomických a environmentálnych podmienok v území, identifikáciu problémov územného rozvoja a stretov záujmov v území, o zhodnotenie podmienok rozvoja územia, ich vyhodnotenie z hľadiska problémov v území a z hľadiska predpokladov a možností ich riešenia. V analýzach územia išlo aj o analýzu ľudských a spoločenských zdrojov. Boli identifikované slabé a silné stránky územia a

sociálno-ekonomických zdrojov. Po doplnení o výsledky SWOT analýzy mikroregiónov tento postup umožnil syntézou analytických výstupov definovať rozvojové potenciály územia mikroregiónov.

Touto metódou boli vytvorené podklady pre formulovanie stratégií usmernenia budúceho vývoja mikroregiónov tak, aby sa zachovali, resp. rozvíjali ich silné stránky, a aby sa odstránili, resp. eliminovali ich slabé stránky a boli využité príležitosti pre ich ďalší rozvoj, berúc do úvahy aj ohrozenia ďalšieho rozvoja. Proces strategického plánovania – výber cieľov, priorít, opatrení a aktivít prebiehal na stretnutí v akčných skupinách za účasti odborných expertov.

Výstupy auditov územia a zdrojov a SWOT analýz mikroregiónov umožnili identifikáciu kritických oblastí a k nim priradených špecifických cieľov, zameraných na riešenie najzávažnejších disparít v zmysle určeného programového prístupu. Pre jednotlivé ciele sú stanovené priority, ktoré obsahujú súbor opatrení zameraných na riešenie identifikovaných disparít. Programové štruktúry PHSR mikroregiónov sú zostavené tak, aby sa dodržal súlad s programovými dokumentmi na podporu regionálneho rozvoja prijatými na národnej a regionálnej úrovni. Ciele, priority a opatrenia Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja mikroregiónov sú kompatibilné s cieľmi, prioritami a opatreniami Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja Košického samosprávneho kraja a s cieľmi národných programových dokumentov.

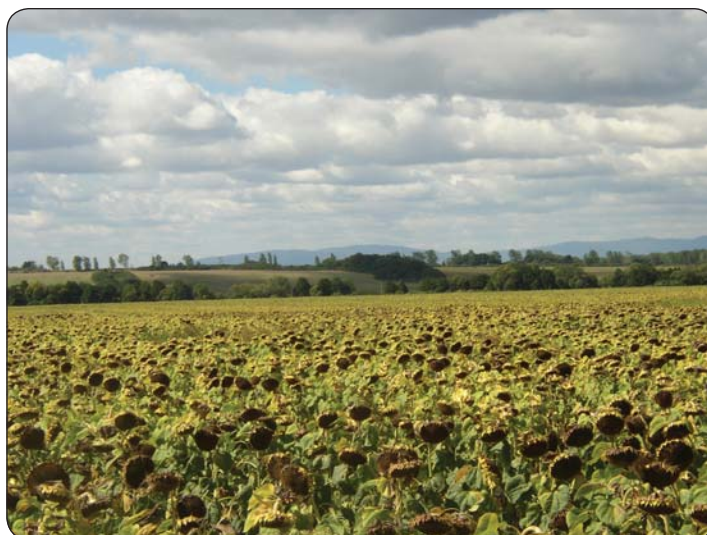
Výsledky

Pre zabezpečenie realizácie tohto programu rozvoja mikroregiónov je stanovený systém inštitucionálneho a organizačného zabezpečenia, na základe ktorého sa dosiahne efektívnosť procesu prípravy projektov na realizáciu opatrení Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja. Dosiahnuté výsledky sú vyhodnocované

prostredníctvom pravidelného monitorovania. Na základe získaných poznatkov sa podľa potreby program aktualizuje. Okamžitým prínosom obidvoch projektov bola aktivizácia zúčastnených partnerov, ktorá sa premenila do partnerstiev a následných spoločných aktivít s konkrétnymi výsledkami.

V prípade Mikroregiónu Kaňapy a pridružených obcí vynikajú následné aktivity:

- spoločný projekt zásobovania pitnou vodou, ktorý je v súčasnosti vo vysokom realizačnom štádiu
- spoločný projekt odkanalizovania územia je v predrealizačnom štádiu (vysporiadané pozemky,

Krajinná štruktúra a obraz krajiny – Mikroregión Juh Širavy

ukončená projektová príprava)

- podnikateľský inkubátor – stavebne je projekt realizovaný
 - spoločné environmentálne aktivity – projekty v oblasti riešenia ekologickej stability územia.
- Mikroregión Juh Širavy zameril po schválení Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja svoje spoločné aktivity najmä v oblastiach:

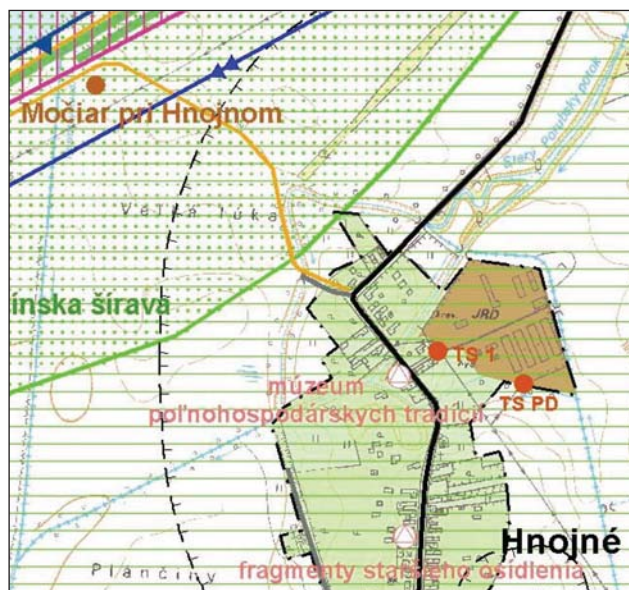
- spoločné riešenie v oblasti separácie, zhodnotenia a likvidácie odpadov – územné a technické riešenie je ukončené (projekt „zetko“ podporený Programom obnovy dediny – zberné dvory, organizačné a technologické riešenie), v súčasnosti prebiehajú aktivity pre získanie finančnej podpory,
- prebiehajúci projekt „Integrácia princípov a postupov ekologického manažmentu do krajinného a vodohospodárskeho manažmentu na Východoslovenskej nížine (región Laborec-Uh)“ – spolu s mikroregiónmi Združenie obcí Čierna voda – Uh a Dobrá voda – je zameraný na zavedenie princípov a postupov integrovaného riadenia ekosystémov do riadenia pôdného a vodného hospodárstva v kontexte Programu rozvoja vidieka Európskej únie na roky 2007 – 2013.

V súčasnosti, na základe časového odstupu a trvajúcej spolupráce s týmito mikroregiónmi a predovšetkým

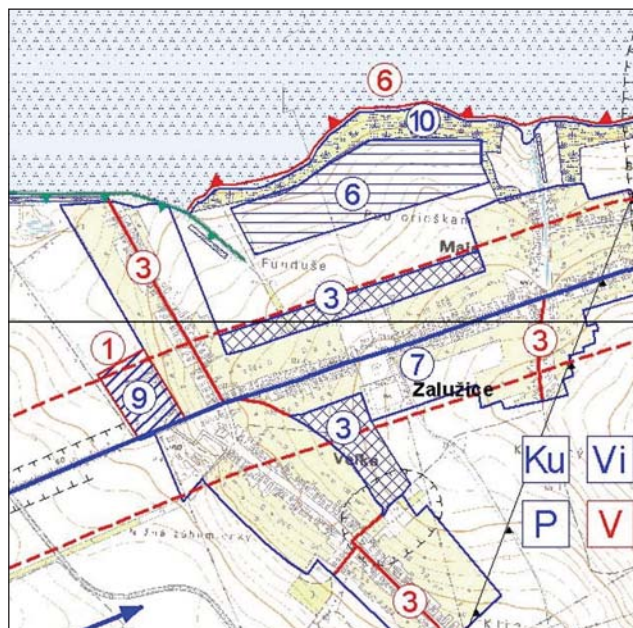
obcami, môžeme konštatovať prejavujúci sa celkovo pozitívny dosah výsledkov uvedených projektov – teda využívanie spracovaných programových dokumentov v praxi. Prejavuje sa to, okrem vyššie uvedených spoločných aktivít, v komplexných aktivitách jednotlivých obcí pri obnove hmotného aj kultúrneho prostredia vidieka – monitoring v rámci Programu obnovy dediny nám to potvrdzuje. Zároveň je veľmi významným efektom realizácie uvedených projektov aktivizácia a zapojenie obyvateľstva do verejnospoločných činností zameraných na komplexnú obnovu svojho vidieckeho prostredia.

Ing. arch. Jozef Macko
SAŽP – Centrum hodnotenia environmentálnej kvality regiónov Košice

Foto: autor

Audit – Hnojné (Mikroregión Juh Širavy)

Rozvojové faktory a disparity – Zalužice (Mikroregión Juh Širavy)